

ZEMĚ

naš společný domov

metodický materiál k environmentálnímu tématu ve výuce náboženství a v katechezi

ÚVOD PRO VYUČUJÍCÍ

Metodický materiál tematizuje ekologii, život na planetě Zemi se všemi vztahy, které se nabízí – k druhému člověku, k živé i neživé přírodě. Vybízí žáky k reflexi Božího stvoření a motivuje ke chvále.

VAZBA NA OSNOVY K VÝUCE ŘÍMSKOKATOLICKÉHO NÁBOŽENSTVÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH (2004)

1. ročník – 1.1 Bůh nám dává život
2. ročník – 2.1 Všechno stvoření nám vypráví o Bohu
3. ročník – 3.2 Desatero, cesta ke štěstí
4. ročník – 4. 4. Boží království
5. ročník – 5.1. Svět – náš společný dům

Tematický blok lze do výuky náboženství ve smíšených skupinách 1. stupně ZŠ zařadit u příležitosti: Den Země 22. 4., svátek svatého Františka 4. 10., v čase, kdy se probírá téma *stvoření*.

CÍLE

- Žák vysvětlí slova encyklika a název *Laudato si'*.
- Žák uvede důvody, proč je potřeba pečovat o přírodu a vytvářet s lidmi hezké vztahy.
- Žák formuluje přání dobra pro lidi i přírodu.
- Žák se vlastními slovy pomodlí modlitbu chvalozpěvu.

OBSAHY

moje místo na Zemi, moje jednání má důsledky pro přírodu i druhé lidi, život ve společenství předpokládá vzájemnou pomoc a podporu, encyklika *Laudato si'*, chvalozpěv

CÍLOVÁ SKUPINA

žáci smíšených skupin 1. stupně ZŠ, žáci 1.-5. ročníků ZŠ

ČASOVÝ ROZSAH

jedna vyučovací hodina (45 min.)

ORGANIZACE

Žáci sedí v kruhu na židlích nebo na zemi.

POMŮCKY

fotoaparát (skutečný nebo na obrázku), pracovní list, encyklika *Laudato si'* nebo jen titulní obrázek knihy, 3 karty s texty žalmu (Ž 148,2-4), karty v košíku, psací potřeby, svíce a zápalky

METODICKÝ POPIS

Úvod

Naše Země

Žáci sedí pohodlně v kruhu. Vyučující je vyzve, aby zavřeli oči, a pozve je na „virtuální výpravu do vesmíru“. Vyučující říká následující text. Text přizpůsobí zkušenostem žáků s meditací, mluví pomalu a srozumitelně, tišším hlasem. Pokud to uzná za vhodné, může vybrat a pustit podkladovou hudbu, která umocní text.

V této chvíli jsme překonali všechny fyzikální zákonitosti a díváme se na naši Zemi z její oběžné dráhy. Planeta je zahalená v mlze, vidíme mraky a pod nimi oceány. Modrá barva převažuje. Místy zahlédneme také třpytící se hnědožlutou barvu pouště a zelenou barvu pralesa. Ze zelené barvy vystupují tmavě hnědé a šedé plochy. Jsou to hory a velehory. Stále se pohybujeme po oběžné dráze. Země vypadá jako mozaika s modrou barvou oceánů, zelené a žluté barvy pevniny a šedé barvy hor. Možná vidíme i jiné barvy...

Teď se začneme přibližovat. Nejdříve se přiblíží barevné plochy, pak začneme rozeznávat obrysy krajiny, pole, řeky, města, cesty, lesy, hory, louky. Stále se přibližujeme, ale pád se zpomaluje. Vzduch nás nadnáší. Letíme nad Zemí jako ptáci. Z výšky rozeznáváme jednotlivé plodiny zasazené na polích, rozeznáváme solitéry stromů rostoucích uprostřed luk. Rozeznáváme jezera a rybníky, polní i asfaltové cesty. Možná si všimneme ještě i něčeho dalšího...

Klesáme k zemi ještě blíže. Teď už vidíme brázdy brambor a slehlé místo v obilném poli a možná i něco dalšího...

Ještě zahlédneme utíkajícího zajíce, kočku na zahradním plotě a od země nás dělí poslední metry. V té rychlosti si možná všimneme ještě něčeho dalšího...

Už jen deset vteřin a přistaneme. Vyučující chvíli počká nebo může odpočítat pomalu deset vteřin. Nyní se nohama dotýkáme země. Tráva je měkká a voní.

Stojíme na pevné zemi, na planetě Zemi, jediné planetě v naší sluneční soustavě, kde je život. Stojíme na místě, kde jsme doma.

Otázky k reflexi meditace:

- Jak ses při této aktivitě cítil?
- Co jsi viděl?
- Co tě zaujalo?

Kde bydlím?

Vyučující na předešlou aktivitu naváže otázkami:

- **Kde na této zemi bydlíš? Jak to tam vypadá?**
Žáci jeden po druhém řeknou jméno ulice, kde bydlí.
- **Podle čeho poznáš, že se přibližuješ domů?**
Žáci vyjmenují několik věcí, podle kterých poznají, že jsou v okolí svého domova. Např. *Strom. Sloup elektrického napětí. Pes. Plot. Apod.*
- **Co by sis vyfotil?**
Žáci postupně vyjmenuvávají obrazy v okolí domu, které by si vyfotili. Žáci si mohou „brát slovo“ podáváním fotoaparátu (nejlépe starší nefunkční přístroj nebo hračka). Vyučující položí fotoaparát doprostřed kruhu.

Každý člověk potřebuje mít někde místo, kde je doma. Kde zná cesty, stromy, květiny i lidi. A takovým společným domovem je také naše planeta Země. Každý z nás může přispět k tomu, aby nám bylo spolu na Zemi hezky.

Práce s pracovním listem *S kým tu bydlím?*

Žáci do „jmenovky“ na pracovním listu napíší, s kým obývají planetu Zemi. Žáci mohou pojmenovat osobu (rodinní příslušníci, přátelé, aj.), živočicha, rostlinu, strom.

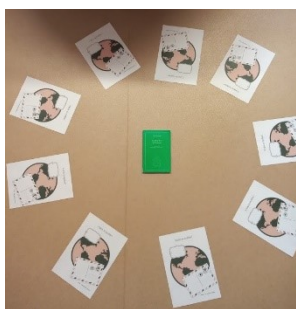
Na naší planetě Zemi společně bydlíme já (vyučující vysloví svoje jméno) a vždycky řekne jméno žáka. Ten pokračuje tak, že vyjmenuje jména, která si zapsal. Žák zopakuje „**Na planetě Zemi bydlím já...**“ a zase vyzve dalšího žáka a ten vyjmenuje jména, která si zapsal. Aktivita skončí, až se všichni žáci vystřídají.

Země je naším společným domovem. Co bys přál obyvatelům planety Země?

Žáci napíší nebo namalují do obrázku pohlednice na pracovním listu přání. Přání přečtou a pracovní list položí před sebe do kruhu. Žáci si mohou pohlednici ozdobit.

Encyklika *Laudato si'*

Dneska jsem si do hodiny přinesl knihu, ve které se píše o naší planetě Zemi. Vyučující ukáže titulní stranu encykliky *Laudato si'*, otevře ji, prolistuje a ukáže žákům, že v ní nejsou žádné obrázky, jen text a pošle knihu po kruhu. Až se kniha vrátí vyučujícímu, společně s žáky přečte informace o názvu, autorovi. Knihu položí doprostřed kruhu.

Papež František také napsal pro obyvatele naší Země vzkaz, dopis, ve kterém lidem připomíná, že všechno, co Bůh stvořil, je krásné a cenné. Tento dopis se jmenuje encyklika *Laudato si'*. Že to jsou cizí slova? Pojďme si je vysvětlit.

Když chce papež lidem ve světě něco důležitého sdělit, napíše dopis pro biskupy, kněze, jáhny, ale také všechny lidi na celém světě. Radí se s odborníky, aby byl dopis pravdivý a aby mu každý rozuměl. Dopis se pak přeloží do mnoha jazyků, aby si ho mohlo přečíst co nejvíce lidí. Takovému dopisu se říká *encyklika* a ta, o které si máme povídat, se jmenuje *Laudato si'*, což znamená *chválím tě*. První tato slova vyslovil v souvislosti s přírodou a zemí svatý František, ve svém chvalozpěvu na stvoření.

Představte si, že byste byli součástí týmu, který pomáhal papeži Františkovi tento dopis napsat, a měli byste přemýšlet nad otázkami: „Co se děje našemu společnému domovu? Co Zemi ohrožuje? Co narušuje život na Zemi?“

Žáci společně pojmenovávají, co se děje naší Zemi.

Jakmile žáci vyčerpali odpovědi, vytvoří dvojice a vymyslí dva nebo tři důvody, proč je třeba naši Zemi chránit, proč je potřeba se starat a pečovat o přírodu i o dobré vztahy s druhými lidmi.

Každá dvojice prezentuje ostatním svoje důvody. Vyučující zdůrazní ty, na kterých se shodlo více dvojic, naopak upozorní na to, co zaznělo třeba jen jednou.

Podobným způsobem přemýšlel i papež František. Jeho dopis nám připomíná, že příroda a svět, který nás obklopuje, je naším společným domovem, Božím darem, o který je důležité pečovat. Papež nás upozorňuje na to, že nemůžeme žít spokojeně v bohatství a blahobytu, když druzí lidé trpí hladem a bídou. Že nemůžeme využívat přírodní zdroje takových způsobem, že vymírají rostliny a živočichové. Upozorňuje na to, že mnoho lidí umírá v důsledku znečištění ovzduší a půdy. S obavami hledí do budoucnosti kvůli stále rostoucímu suchu a nedostupnosti čisté a kvalitní vody zvláště v afrických zemích. Vyzývá vlády, aby hledaly prostředky, jak spolu žít na Zemi pokojně a v míru.

Žijeme na planetě Zemi, která je domovem pro všechny živé tvory. Každý člověk svým jednáním ovlivňuje, jak se bude na Zemi žít. Bůh nám přeje dobrý život a pokoj.

Závěr

V modlitbě *Otče náš* se modlíme, aby bylo Boží jméno posvěceno (tzn. oslaveno, chváleno, vyvýšeno). Taková modlitba, kdy chválíme a oslavujeme Boha, se nazývá *chvalozpěv*, který napsal také svatý František. Krásné chvalozpěvy najdeme také v Bibli. (Ž 148)

Vyučující položí na zemi karty s verši žalmů.

Chvalte ho, všichni jeho andělé, chvalte ho, všechny jeho zástupy. Chvalte ho, slunce a měsícem, chvalte ho, všechny jasné hvězdy. Chvalte ho, nebesa nebes, rovněž vody nad nebesy. (Ž 148,2-4)

Za co bys chtěl Boha chválit Ty? Za co bys chtěl poděkovat druhému člověku?

Žáci si z košíku položeného uprostřed kruhu vytáhnou kartou s chválou nebo poděkováním konkrétnímu člověku. Žáci si mohou vytáhnout i obě karty.

Hodinu ukončíme modlitbou chvály nebo poděkování druhému člověku. Vyučující zapálí uprostřed kruhu svíčku a žáci postupně to, co napsali na kartu, položí ke svému pracovnímu listu.

Např. *Chválím Boha ...za kytky, Petra, slunce, řeky, hory, knihy, spolužáky. Děkuji Ondrovi za to, že mi dneska pomohl s aktovkou.*